

MAKEDONSKIY ALEKSANDR HARBIY YURISHLARI

Abdumalikova Nilufar Iqboljon qizi

Oriental Universiteti

Tarix (Sharq mamlakatlari va mintaqalari) yo'nalishi 5-bosqich talabasi

MAQOLA
MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received:21.09.2025

Revised: 22.09.2025

Accepted:23.09.2025

KALIT SO'ZLAR:

Makedonskiy
Aleksandrning hayoti va
harbiy yurishlari,
Kichik Osiyo, Misr,
Fors, Yunoniston,
Hindistonga, yurishlari,
va halok bo'lishi.

Ushbu maqola Aleksandr Makedonskiyning Ijtimoiy-iqtisodiy hayoti, O'rta osiyoga harbiy yurishlari haqida o'rganadi. Aleksandr Makedonskiyning hayotiy faoliyati haqidagi tadqiqotlarni qisqacha umumlashtirishga yordam beradi. Shu bilan birga Aleksandr haqida o'rganish, davriy sanalarni aniqlash, tarixiy nuqtai nazaridan obyektiv taxlil etish va boshqa qator masalalar ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi hisoblanadi..

Aleksandr Makedonskiy buyuk qirol, mohir sarkarda. Miloddan avvalgi 356- yilda qadimgi Makedoniyaning poytaxti afsonaviy va go'zal Pella shahrida tavallud topgan. Uning otasi Makedoniya podshosi Filipp II ning o'g'li, onasi esa Ipr shohining qizi Olimpiada edi. Otasi ko'p jangu-jadallarda bo'lgani uchun, unga ko'pincha onasi tarbiya bergan. Aleksandr 13 yoshidan boshlab buyuk yunon olimi Aristotel (Arastu) dan ta'lim-tarbiya ola boshlagan. Aristotel yosh Aleksandrga ko'proq siyosat, etika va falsafadan tashqari, tibbiyot, adabiyot va she'riyatdan ham saboq bergan. Aleksandr yoshligidanoq izzat ta'lab, qaysarlik va maqsad sari intilish kabi hislatlarni ko'rsatib kelgan. Boshqa tomondan esa u jismoniy lazzatlarga butkul befarq bo'lgan, ortiqcha ovqatlarni yeyishdan o'zini tiygan va ayollarga qiziqish bildirmagan¹. Aleksandr hayotidagi eng muhim inson – bu uning otasi Filipp II Makedonskiydir. O'z podshohligi uchun qilgan ishlar nuqtayi nazaridan qaraladigan bo'lsa, Filipp Aleksandr dan yaxshiroq shoh edi. Aleksandr dan farqli

o'laroq u o'limiga qadar oddiy makedon jangchisiligicha qolgan. Filipp Aleksandr kabi ulkan imperiyani egallamagan, ammo shoh sifatida xalqining yaxshi yashashi uchun majburiyatlarini bajargan. Antik davrdagi ayrim tarixchilar uni Aleksandrdan yaxshiroq deya hisoblashgan. Makedoniya shohi Filipp II harbiy islohot o'tkazib makedon falangasini tuzdi. Og'ir qurollangan piyodalar(goplitlar) 16-29 qator sarflanadigan jangchilar 5 metrgacha uzunlikdagi sarissa(nayza) bilan qurollanib, orqa safdagilar sarissalarini oldingi qatordagilar yelkasiga qo'yar edi. Og'ir qurollangan jangchilar katta qaldonlar bilan himoyalaniib sarissalarni tikandek chiqarib dahshatli kuchni tashkil qilar edilar. Makedon qo'shinining faxri zodagonlardan tuzilgan og'ir qurolli suvoriy – getarylar(podshoni o'rtoqlari) edi.

Aleksandr tarixdagi eng taniqli harbiy rahbarlardan biri edi. U o'n bir yillik hukmronligi davrida Kichik Osiyo, Misr, Fors va boshqa mamlakatlarni zabt etib, qudratli imperiya yaratdi. U Hindistonga yetib bordi, ammo u yerdan qaytishga majbur bo'ldi. Chunki, uning armiyasi katta muammolarga duch keldi. Buyuk Aleksandr hukmronligi davrida Yunoniston va Sharq madaniy merosining birlashishi keyingi 300 yil davomida dunyoqarashni shakllantirgan "ellinizm davri" ni shakllantirdi. Aleksandr Makedonskiy Bobilda 33 yoshida vafot etdi. Aleksandr III Makedoniya imperatori edi va o'n bir yil ichida ulkan hududni bosib oldi. Bu bugungi me'yorlar bo'yicha taxminan quyidagi zamonaviy mamlakatlarga to'g'ri keladi: Gretsiya, Turkiya, Suriya, Livan, Isroil, Iordaniya, Misr, Iroq, Eron, Afg'oniston va Pokiston. U tarixdagi eng taniqli sarkardalar va davlat arboblardan biri edi. Yunonistonni zabt etishi:

Miloddan avvalgi 336 yilda otasi Filipp II vafotidan so'ng taxtga o'tirgan Aleksandr, yunoniston shahar-davlatlarini ham zabt etdi.

Fors imperiyasiga qarshi yurishlar:

Miloddan avvalgi 334 yilda Fors imperiyasi bilan jang qilib, Kichik Osiyoni (hozirgi [Turkiya](#)) zabt etdi. keyinchalik u [Misr](#)ni bosib oldi va [Makedoniya imperiyasini](#) ko'p yillar davomida boshqarib, qaysidir mamlakatning ko'p qismi o'sha davrda hukmdor bo'lganida mustaqil bo'lganiga qaramay, uning imperiyasi keng hududlarni o'z ichiga qamrab olgan.

Hindiston g'arbidagi janglar:

Miloddan avvalgi 327 yilda Hindistonning g'arbiy qismiga bostirib kirib, bir qancha janglarda g'alaba qozondi, shundan so'ng u o'z askarlari bilan qaytib keldi.

O'limi

Bobilga qaytishi: Miloddan avvalgi 323 yilda Bobilga qaytgach, sarosima bo'lib o'lgani sababli o'ldirilgan deb hisoblanadi.

Sababi: Aleksandrning o'limiga sabab bo'lgan kasallik sababi ko'pchilikning hamon tortishib kelayotgan sababi hisoblanadi. Unga bir necha sabablari o'limiga olib kelishi mumkin bo'lgan holatda uni to'g'ri ta'riflash uchun, o'sha vaqtga qadar ko'plab tadqiqotchilar, shu jumladan bir necha olimlar ham uning o'limiga bir qancha sabablar bo'lgan deb hisoblaydi.

Oqibatlari: U o'limidan so'ng, uning imperiyasi parchalaniib ketgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Pedagog.uz
2. <http://history-doc.ru/aleksandr-makedonskij/> sayti.
3. www.Daryo .uz
4. O'zbekiston milliy esnsiklopediyasi.

